

Щербина О. В.

студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ

Для нормального функціонування держави необхідне здійснення правоохоронної та правозахисної функцій, що забезпечує система правоохоронних органів. В Україні одним із таких нових органів є Державне бюро розслідувань (далі — ДБР), повноваження і функції якого регулюються нормативно-правовими актами.

Часто правоохоронні органи різних країн порівнюють і, на мою думку, це дуже корисно та ефективно, адже додає змогу проаналізувати помилки, прирівнятися та вдосконалити свою систему правоохоронних органів на основі досвіду інших. Одним із схожих органів до ДБР в Україні є Федеральне бюро розслідувань (далі — ФБР) у США. ФБР було утворено ще в 1908 році в якості спеціального розшукового підрозділу у складі федерального департаменту юстиції. Функції та повноваження ФБР змінювались відповідно до вимог суспільства. І тому, до 1914 року від початку свого існування ФБР здійснювало розслідування порушень антимонопольного законодавства переважно поліцейське, що було спрямоване на протидію торгівлю людьми. Із 1934 року були розширені повноваження ФБР, яке вже почало займатись розслідуванням певних злочинів, таких, як напад чи убивство на держслужбовця; втеча з одного штату до іншого, щоб уникнути пред'явлення обвинувачення; розбійні напади на банківські установи і т.д. (Корнієнко М. В. Протидія організованій злочинності в країнах ЄС та США. — К., 2002. — С. 118).

Відповідно до ст. 216 Кримінального процесуального кодексу України на ДБР, на відміну від ФБР, покладається досудове розслідування злочинів, вчинених Президентом України, повноваження якого припинено, Прем'єр-міністром України, членом Кабінету Міністрів України, директором Національного антикорупційного бюро України, Генеральним прокурором, його першим заступником та заступником, керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури або іншими прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Головою Національного банку України, його першим заступником та заступником, службовими особами Національного антикорупційного бюро України (Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI // Відомості Верховної Ради Укра-

їни від. 2013. № 9–10. С. 474, ст. 88) та іншими високопосадовцями. ФБР же діє давно та має представництво більш, ніж у 50 країнах. Таким чином, це підвищує ефективність діяльності цього органу, що забезпечує краще функціонування всієї системи правоохоронних органів.

Наприклад, у державах — членах Європейського Союзу діють нормативно-правові акти, що були прийняті, і які регламентують діяльність із розслідування злочинів, що порушують правовий порядок країн — учасниць ЄС. Основним напрямом загальноєвропейської політики є співпраця з питань по боротьбі із злочинністю. Вони регулюються: Договором про ЄС 1992 р., Амстердамським договором 1997 р., Ніццьким договором 2001 р., Конвенцією про створення Європейського поліцейського відомства й актами третичного права. Пріоритетними завданнями співпраці судових органів держав та поліції — країн, що входять до ЄС у кримінально-правовій сфері є протидія тяжким і особливо тяжким злочинам, що становлять надзвичайну небезпеку країнам — членам ЄС. Для виконання цього основного завдання в ЄС було створено Європейське поліцейське відомство — Європол (Галаван З. С. Функціонування системи досудового слідства у державах — членах Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/soc_gum/Pubpr/2012_3/Galavan.pdf).

Європол, на відміну від ДБР і ФБР, ще й тісно зв'язаний із вирішенням питань про корупційні злочини, особливо у владних структурах. В Україні цим займається НАБУ (Національне антикорупційне бюро розслідувань), але якщо слідувати закону, то ДБР має повноваження контролювати дії НАБУ, через те, що воно теж є державним правоохоронним органом.

Наприклад, у Таджикистані, як стверджують фахівці цієї держави, спеціалізовані органи, що протидіють злочинності посадовців і корупції теж дублюють один одного. Тобто виникає така ж проблема: антикорупційний орган цієї держави, затримує тих, хто самі повинні боротися проти корупції. (Хакимов Ш. Местничество и кумовство — одни из главных факторов коррупции / Ш. Хакимов [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://catoday.org/centrasia/23605-shokirdzhon-hakimov-mestnichestvo-i-kumovstvo-odniz-glavnyh-faktorov-korrupcii.html>).

Якщо розглядати органи, що мають схожу компетенцію з ДБР, то можна виділити органи Федеративної республіки Німеччина (ФРН), що діють на федеральному рівні (тому мають схожість і з ФБР). Це федеральне управління кримінальної поліції, що виконує координуючу функцію та забезпечує підтримку місцевих підрозділів (Правоохранительные органы России: учебник / [под ред. В. П. Бо-

жьева] [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://stud.com.ua/53990/pravo/organi_yustitsiyi_zakordonnih_derzhavah).

А ось у Великій Британії існує Служба по боротьбі з найбільш небезпечною організованою злочинністю SOCA (Serious Organised Crime Agency), основними напрямками діяльності якої є:

1) підвищення рівня обізнаності населення про організовану злочинність;

2) збільшення обсягу повернених коштів, що отримані незаконним шляхом і збільшення числа розкритих кримінальних справ;

3) підвищення загрози для діяльності організованих злочинних угруповань у країні завдяки відпрацьованим оперативним і слідчим діям, а також впровадження нових способів боротьби з цим явищем.

Ця Служба діє і продуктивно виконує свої функції, проте має значні відмінності від вищеназваних правоохоронних органів, зокрема те, що спеціалізується лише на злочинах із підвищеною небезпекою.

Отже, можна сказати, що ДБР в Україні повинне брати приклад з інших правоохоронних органів країн, які діють давно та мають великий досвід. Адже ДБР зовсім новий орган держави, який потребує реалізації та вимагає суворого дотримання Конституції України, керується принципом верховенства права та у разі великої ефективності сприятиме покращенню ситуації в країні. До того ж цей орган допоможе знизити рівень злочинності, зокрема і в інших правоохоронних органах.

Науковий керівник: заступник декана факультету адвокатури з наукової роботи, асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» **Чекмарьова Лариса Юріївна**.